

ТЕМА: БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕСС

ПЛАН

**Поняття,
прав.
основи
бюджет.
процесу**

**Стадії
бюджет.
процесу.
Учасни-
ки
бюджет.
процесу**

**Порядок
склада-
ння
проектів
Держ. та
місце-
вого
бюдже-
тів**

**Порядок
розгляду
та
затвердже
ння Держ.
та місц.
бюджетів.
Внесення
змін**

**Виконан-
ня Держ.
та місц.
бюдже-
тів**

**Звітність
про
викона-
ння
бюдже-
тів**

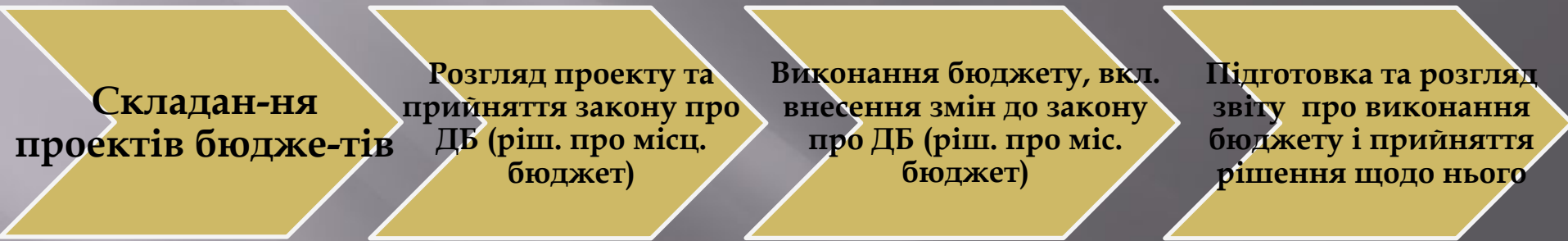
РОЗУМІННЯ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ

ч.1 ст.2 БК України

Регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства (п.10)

СТАДІЇ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (СТ. 19 БК УКРАЇНИ)

На всіх стадіях бюдж. процесу здійснюються контроль за дотриманням бюдж. законодавства, аудит та оцінка ефективності управління бюдж. коштами відповідно до законодавства.

Учасниками бюджету є органи, установи та посадові особи, наділені бюдж. повноваженнями (правами та обов'язками з управління бюджету).

РОЗПОРЯДНИКИ БЮДЖ. КОШТІВ - (ОСОБИ)

бюдж. установа в особі її керівника, уповноважена на отримання бюдж. асигнувань, взяття бюдж. зобов'язань, довгострок. зобов'язань за енергосервісом та здійснення витрат бюджету (п.47 ч.1 ст.2 БК України)

Відповідальні виконавці бюджетних програм - безпосередньо забезпечує виконання однієї або ряду бюдж. програм у системі гол. розпорядника.

Інструкція про статус відп. виконавців бюдж. програм та особливості їх участі у бюдж. процесі, затв. наказом Мінфіну України від 14.12.2001 р. № 574

Бюдж. зобов'язання - будь-яке здійснене відповідно до бюдж. асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюдж. періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому (п.7 ч.1 ст.2 БК України)

ГОЛОВНІ Р.Б.К. - бюдж. установи в особі їх керівників, які відповідно до ст. 22 БК України отримують повноваження шляхом встановлення **бюдж. призначень**

Бюдж. призначення - повноваження гол. р.б.к., надане цим Кодексом, **законом про Держ. бюджет (ріш. про місц. бюджет)** яке має кількісні, часові і цільові обмеження та дозволяє надавати бюдж. асигнування (п.8 ч.1 ст.2 БК України)

Р.Б.К. НИЖЧОГО РІВНЯ - це розпорядник, який у своїй діяльності підпорядкований відповідному гол. розпоряднику та діяльність відповідного гол. розпорядника

Бюдж. асигнування - повноваження р.б.к., надане відповідно до бюдж. призначення, на взяття бюдж. зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження (п. 6 ч. 1 ст. 2 БК України)

ОДЕРЖУВАЧІ БЮДЖ. КОШТІВ - суб'єкт господарювання, гром. чи інша організація, яка не має статусу бюдж. установи, уповноважена р.б.к. на здійснення заходів, передбачених бюдж. програмою, та отримує на їх виконання кошти бюджету (п.38 ч.1 ст.2 БК України)

СКЛАДАННЯ ПРОЕКТІВ БЮДЖЕТУ

Конституція України (ст. 116) та Бюджетний кодекс (гл. 6) поклали винятково повноваження зі складання проекту бюджету і проекту закону про державний бюджет на Кабінет Міністрів України.

ЦЕНТР. І МІСЦ. ОРГАНИ ВИК. ВЛАДИ

оформлюють та затверджують основні прогностичні макропоказники економ. і соціал. розвитку України короткострок. та довгострок. Характеру (до 01.03); пропозиції щодо підтримки держ. інвестиц. проектів за рахунок доведених об'єктів держ. капітальних

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

до 15.03. – прогноз. монетарні показники та курс на наст. і два періоди за плановим до 01.04 - інф-цію про розрахунок частини прогноз. прибутку до розподілу поточн. року;
до 01.09 – інф-цію про розрахунок частини прогноз. прибутку до розподілу наст. року

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

визначає пріоритети бюдж. політики у щорічному посланні про внутр. і зовн. становище України

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

розробляє проект Осн. напрямів бюдж. політики на наступний бюдж. період;

- складає прогноз бюджету на наступні за план. 2 бюдж. періоди (ст. 21 БК України)

до 20.03

КАБІНЕТ МІНІСТІВ УКРАЇНИ

до 01.04. розглядає та схвалює проект Основних напрямків бюдж. політики на наст. бюдж. період

3-д. період

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

не пізніше 30.04. розглядає та приймає постанову

БЮДЖ. РЕЗОЛЮЦІЯ

РОЗГЛЯД ПРОЕКТУ ТА ПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНУ ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ

ПРЕДСТАВЛЕННЯ

Перевіряється відповідність Бюджетній резолюції та БК України

ПЕРШЕ ЧИТАННЯ

Формуються висновки ВР України по проекту закону про Держ. бюджет

ДРУГЕ ЧИТАННЯ

Гран. обсяг дефіциту (профіциту), гран. обсяг держ. боргу та надання держ. гарантій; загал. сума доходів, видатків та кредитування; розмір мін. зарплати на бюдж. період, розмір прож. мінімуму у розрах. на місяць на особу, а також окремо для осн. соц. і дем. груп та рівень забезпеч. прож. мінімуму; бюдж. призначення міжбюдж. трансфертів та ін. положення необхідні для формування місц. бюджетів.

ТРЕТЄ ЧИТАННЯ

Прийняття закону у цілому

ПІДПИСАННЯ

Протягом 3 днів Кабмін подає Президенту обґрунтування і розрахунки щодо бюдж. показників, змінених з проектом. Опублікування.

У тижн. строк з дня схвалення Кабміном

проекту закону про ДБ Мінфін забезпечує доведення РМ АРК, МДА, вик. органам міс. рад розрахунків прогноз. обсягів міжбюдж. трансфертів, методики їх визначення, орг.-методол. вимог та ін. показників щодо складання проектів місц. бюджетів, а також пропозицій щодо форми проекту

У тижн. строк Кабмін забезпечує доведення РМ АРК, МДА, вик. органам місц. рад визначених таким законом показників міжбюдж. відносин (включаючи обсяги міжбюдж. трансфертів) і текст. статей, а також орг.-методол. вимог щодо складання проектів місц. бюджетів.

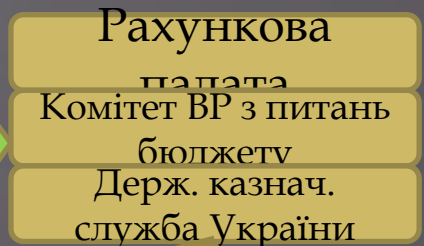
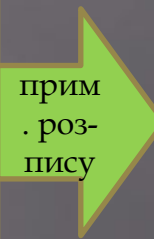
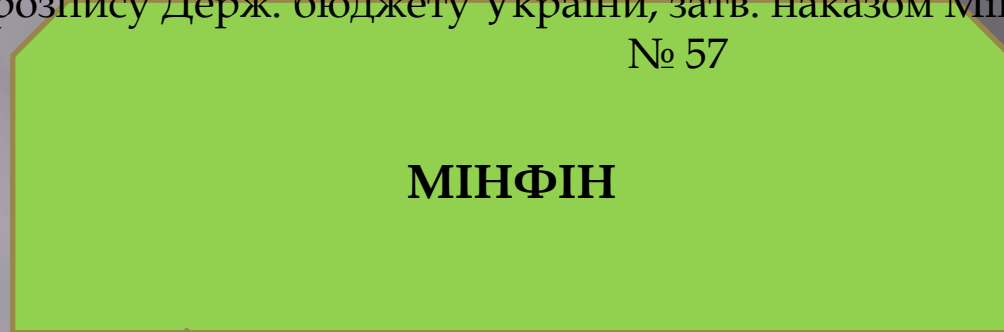
Місц. бюджети затверджуються рішенням ВР АРК, відповідної місц. ради до 25 грудня року, що передує плановому. У двотижн. строк з дня офіц. опублікування закону про ДБ ВР АРК, відповідна місц. рада приводить обсяги міжбюджет. трансфертів у відповідність із законом про Державний бюджет

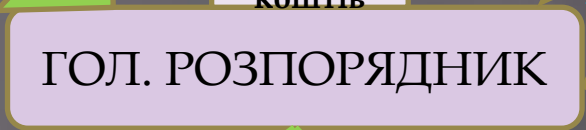
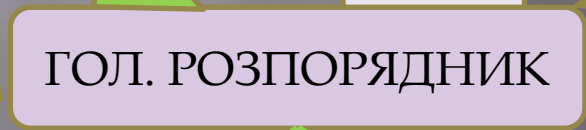
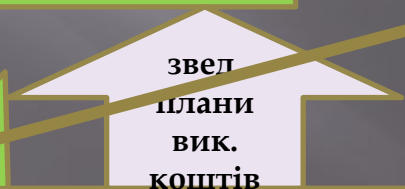
РОЗРОБКА ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ РОЗПISУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Розпис бюджету - документ, в якому встановлюється розподіл доходів, фінансування бюджету, повернення кредитів до бюджету, бюдж. асигнувань гол. розпорядникам бюдж. коштів за певними періодами року відповідно до бюдж. класифікації (п. 46 ч. 1 ст. 2 БК України)

Розпис Держбюджету затверджується Мінфіном України відповідно до бюдж. призначень у місячний строк з дня прийняття закону про Держбюджет згідно з Інструкцією про складання і виконання розпису Держ. бюджету України, затв. наказом Мінфіну України від 28.01.2002 р.

протягом 3 роб. днів після затв. розпису доводить витяг, що є підставою для затв. кошторисів, планів

КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ (ст. 43 БК України)

рахунок, відкритий центр. органу

викон. влади, що реалізує держ.
політику у сфері казн.

обслуговування бюдж. коштів, у НБУ
для обліку коштів та здійснення
розрахунків у системі електронних
платежів НБУ, на якому
консолідуються кошти держ. та місц.
бюджетів, фондів загал.-обов. держ.
соц. і пенс. страхування та кошти
інших клієнтів, які відповідно до
законодавства знаходяться на казн.
обслуговуванні

СЕП (система електронних платежів)
НБУ

рахунки
українських
комерційних
банків

рахунки
представниц
тв іноз.
банків

рахунок ДКС
України (ЄДИНИЙ
КАЗНАЧЕЙСЬКИЙ
РАХУНОК)

субрахунки
тер. органів
ДКС України

розрахунков
і рахунки

розпорядни
ка

одержувача

територіал.
органі

ДКС
України

“Технічний” прояв бюджетної децентралізації

В той же час, змінами від кінця 2014 року, в порядку фіскальної (бюджетної) децентралізації передбачена можливість:

- розміщення закордонними дипломатичними установами України бюджетних коштів на поточних рахунках іноземних банків (ст. 13 БК України),
- обслуговування власних надходжень держ. і комунал. вищих навчальних закладів, наукових установ та закладів культури, отриманих як плата за послуги, що надаються ними згідно з основною діяльністю, благодійних внесків та грантів, в територіальному органі Казначейства України, або у банках державного сектору (ст. 43 БК України),
- за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради при виконанні місцевих бюджетів обслуговування бюджетних коштів у частині бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ може здійснюватися установами банків державного сектору (ст. 78 БК України).

Порядок обслуговування коштів місцевих бюджетів у частині бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ в установах банків державного сектору, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.05.2015 р. № 378

У разі розміщення коштів місцевого бюджету на депозитах та/або обслуговування коштів місцевого бюджету в частині бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ в установах банків обсяги тимчасових касових розривів за загальним фондом такого місцевого бюджету не покриваються за

ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ ЗА ДОХОДАМИ (ст. 45 БК України)

Д
О
над
обс
збор

Податки і збори (обов. платежі) та ін. доходи бюджету зараховуються безпосередньо на ЄДИНИЙ КАЗНАЧЕЙСЬКИЙ РАХУНОК та рахунки, відкриті в установах банків держ. сектору, і не можуть акумулюватися на рахунках органів, що контролюють справляння надходжень бюджету

Забороняється проведення розрахунків у негрош. формі, у т.ч. шляхом взаємозаліку, застосування векселів, бартер. операцій та зарахування зустріч. платіж. вимог у фін. установах, за вин. операцій, пов'язаних з держ. боргом, та випадків, передбачених законом про ДБ України.

ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ ЗА ВИДАТКАМИ (ст. 46 БК УКРАЇНИ)

1) **встановлення бюджетних асигнувань** розпорядникам бюджетних коштів **на основі та в межах затвердженого розпису бюджету** (ст. 47 БК України)

2) **затвердження кошторисів, паспортів бюджетних програм** (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі), а також

порядків використання бюджетних коштів

3) **взяття бюджетних зобов'язань** (ст. 48 БК України), в т.ч. за результатами **проведених процедур державних закупівель**

ДКС України здійснює реєстрацію та облік бюдж. зобов'язань розпорядників бюдж. коштів і відображає їх у звітності про виконання бюджету. При реєстрації та обліку бюдж. зобов'язань здійснюється перевірка відповідності напрямів витрачання бюдж. коштів бюджет. асигнуванню, паспорту бюджет. програми

4) **отримання товарів, робіт і послуг**

5) **здійснення платежів відповідно до взятих бюджетних зобов'язань** (ст. 49 БК України)

ДКС України здійснює платежі за дорученнями розпорядників бюдж. коштів у разі:

1) наявності відповідного бюдж. зобов'язання для платежу у бухгалтерському обліку виконання бюджету;

2) наявності затв. в установленому порядку паспорта бюджетної програми;

3) наявності у розпорядників бюдж. коштів відповідних бюдж. асигнувань.

Витрачання коштів здійснюється шляхом списання коштів з реєстрац. рахунку в розмірі підтвердженого бюдж. асигнування на користь фіз. чи юрид. осіб

6) **використання товарів, робіт і послуг** для виконання заходів бюджетних програм

7) **повернення кредитів до бюджету** (щодо кредитування бюджету) (ст. 50 БК України)

ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ

(Закон України “Про публічні закупівлі”) від 25.12.2015

р.

придбання ЗАМОВНИКОМ товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим Законом, тобто через конкурентний відбір учасників з метою визначення переможця з використанням електронної системи закупівель (Prozorro) (відкриті торги або за іншими процедурами (конкурентний діалог чи переговорна процедура)

органи державної влади, органи місц. самоврядування та органи соціал. страхування, а також юрид. особи (підприємства, установи, організації) та їх об'єднання, які забезпечують потреби держави або тер. громади, якщо така діяльність не здійснюється на пром. чи комерц. основі за наявності однієї з таких ознак:

- 1) юрид. особа є розпорядником чи одержувачем бюдж. коштів;
- 2) органи держ. влади чи органи місц. самоврядування або інші замовники володіють більшістю голосів у вищому органі управління юрид. особи;
- 3) у статут. капіталі юрид. особи держ. або комун. частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 відс.
(п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону)

якщо вартість предмета закупівлі, товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує **200 тис. грн.**, а робіт – **1,5 млн. грн.**, крім випадків, які вказані у самому Законі (ч. 3 ст. 2 Закону)

від 50 тис. грн. -
оприлюднюється звіт про договір

ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ

Ч. 1 ст. 52 БК України, в т. ч. перевищення показників надходжень більше ніж на 15 % на підставі висновків Мінфіну за підсумками 3 кварталів; недоотримання надходжень заг. фонду більше ніж на 15 відсотків за результатами кварталу

ЗАКОН ПРО ЗМІНИ до ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

обов'язково висновок Міністерства фінансів України та Комітету ВРУ з питань бюджету

на реалізацію пріоритет. інвест. програм (проектів) та здійснення заходів, пов'язаних з проведенням соц. реформ

скорочення видатків - "секвестр" (крім захищених видатків – ч. 1 ст. 55 БК України)

БК України містить норми, які передбачають зміни визначених законом про ДБ України обсягів бюджетних асигнувань Кабміном за погодженням з Комітетом ВРУ з питань бюджету (ч. 4 ст. 15 – зміна обсягів джерел фінансування, ч.ч. 6, 8, 9 ст. 23 – передача бюджетних призначень, ч. 6 ст. 108 – перерозподіл обсягу субвенцій та додаткових дотацій). Така практика є загрозовою, оскільки фактично збільшує «ручне» управління бюджетом Кабміном та є втручанням у виключні повноваження Верховної Ради України

ЗВІТНІСТЬ ПРО ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ

ОПЕРАТИВНА

готує звіт за кожний квартал, який здійснюють виконання Інформація про виконання ДБ України та місц. бюджетів (крім бюджетів сіл і селищ) з даними за попереднім кварталом.

МІСЯЧНА

підлягає обов'язковій публікації **не пізніше 1 березня року, що настає за роком звіту:** ДБ України – в газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр»; місц. бюджетів – у газетах, визначених ВР АРК, відповідними місц. радами.

КВАРТАЛЬНА

Мінфін України до **20 березня року, що настає за звітним**, здійснює публічне представлення звіту про виконання ДБ України за попередній бюдж. період.

РІЧНА

Головні розпорядники коштів держ. бюджету (місц. бюджетів) до **15 березня року, що настає за звітним**, здійснюють публічне представлення та публікацію інформації про бюджет за бюдж. програмами та показниками.

Звіт про виконання бюджету за попередній рік подається Кабміном → ВР не пізніше 1 березня року, що настає за звітним (ст. 60, 61 БК України); за результатами розгляду ВР приймає рішення щодо річн. звіту.